

Invalidiliiton kysely eduskuntapuolueille, maaliskuu 2025

Kaikki kyselyyn vastanneet puolueet (SDP, vihreät, Vasemmistoliitto, RKP) olivat kaikkien väitteiden kanssa samaa mieltä. Tähän dokumenttiin on koottu vastausten perustelut väitekohtaisesti. Kokoomus, perussuomalaiset, keskusta, kristillisdemokraatit ja Liike Nyt eivät vastanneet kyselyyn.

Kaikkien julkisten tilojen ja palveluiden tulee olla esteettömiä

Jokaisella on oikeus käyttää yhdenvertaisesti julkisia tiloja ja palveluja. Kaikki SDP:n ehdokkaat ovat sitoutuneet esteettömyyden edistämiseen. Vammaisten oikeudet ja palvelut perustuvat kansallisten lakien lisäksi Suomen 2016 ratifioimaan YK:n vammaissopimukseen, joka sitoo oikeudellisesti myös kuntia ja hyvinvointialueita ja koskettaa kaikkia tässä kyselyssä esitettyjä aiheita ja SDP:n vastauksia niihin. (SDP)

Esteettömyys on perusedellytys yhdenvertaisuuden toteutumiselle yhteiskunnassa. Kun julkiset tilat ja palvelut ovat esteettömiä, kaikki ihmiset, riippumatta fyysisistä tai aistillisista rajoitteistaan, voivat osallistua täysipainoisesti yhteiskunnan toimintaan. Tämä lisää osallisuutta, vähentää syrjäytymistä ja parantaa elämänlaatua. (Vihreät)

Esteettömyys ja saavutettavuus ovat ihmisoikeuksia. Kaikkien pitää voida käyttää julkisia palveluita taustastaan riippumatta. Esimerkiksi ihmisen toimintakyky ei saa vaikuttaa hänen mahdollisuuksiinsa käyttää kuntien ja hyvinvointialueiden palveluita. On huomioitava, että esteettömyys ja saavutettavuus on muutakin kuin hissejä ja luiskia. Se on esimerkiksi induktiosilmukoita, ruudunlukuohjelmia, aistiesteettömyyttä, tuoksuttomuutta ja hälyttömyyttä. Tulee muistaa myös taloudellinen esteettömyys. Pienituloisenkin pitää voida käyttää julkisia palveluita. Siksi hyvinvointialueiden tulisi alentaa asiakasmaksuja ja kuntien työväenopiston kurssimaksuja, joukkoliikenteen lippujen hintoja sekä pääsylippujen hintoja eri tapahtumiin ja tiloihin. Iso osa vammaisista ihmisistä on pienituloisia. (Vasemmistoliitto)

Esteettömyys on perusoikeus, ja sen varmistaminen kaikissa julkisissa tiloissa ja palveluissa on välttämätöntä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden takaamiseksi. Kunnilla ja hyvinvointialueilla on vastuu siitä, että kaikki voivat käyttää palvelujaan esteettömästi. (RKP)

Hyvinvointialueelle on annettava sanktio, jos vammaiselle ihmiselle myönnetty palvelu ei toteudu

Hyvinvointialueen tärkein tehtävä on turvata ihmisille heidän tarvitsemansa sote-palvelut. SDP pitää tärkeänä, että suurimpaan osaan uuden vammaispalvelulain mukaisista palveluista asiakkaalla on subjektiivinen oikeus eli hyvinvointialue ei voi jättää toteuttamatta asiakkaalle myönnettyä palvelua määrärahoihin vedoten. Jos lain rikkomista ei ole sanktioitu, sen rikkomiseen on usein matalampi kynnyks. Tämä näkyy myös mm. esteettömyyslainsäädännön kohdalla. (SDP)

Vammaisten ihmisten oikeudet eivät saa jäädä paperille, vaan niiden toteutumisesta on pidettävä huolta tehokkaasti. Sanktiot ovat yksi keino varmistaa, että vammaispalvelut ovat saatavilla todellisuudessa eivätkä vain teoriassa. (Vihreät)

Suomi on sitoutunut edistämään vammaisten henkilöiden ihmis- ja perusoikeuksia sekä itsemääräämisoikeutta ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Vammaisten ihmisoikeudet eivät toteudu, elleivät vammaisten tarvitsemat palvelut toimi. On huomioitava, että vammaiset henkilöt käyttävät niin kuntien kuin hyvinvointialueidenkin palveluita. Palveluiden toimivuuden lisäksi

yhteiskunnan esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittäminen on tärkeää. Lähtökohtana pitää olla se, että vammaiset henkilöt pystyvät toimimaan yhteiskunnassa muihin nähden yhdenvertaisesti. (Vasemmistoliitto)

Hyvinvointialueiden on noudatettava lakisääteisiä veloitteitaan, ja myönnettyjen palveluiden viivästyminen tai toteutumatta jättäminen ei ole hyväksyttävää. Sanktiot voisivat olla keino varmistaa vastuu ja oikeudenmukaisuus, mutta ensisijaisesti tulee kehittää järjestelmiä, jotka varmistavat palveluiden oikea-aikaisuuden sekä oikeat palvelut. Aluehallintovirasto valvoo palveluiden toteutumista, ja sinne voi tehdä kantelun, jos palvelu ei toimi toivotulla tavalla ja tälläkin hetkellä sinne voi tehdä kantelun, joka johtaa voimakkaampana huomautukseen. (RKP)

Fyysisesti vammaisten ihmisten kokemaan syrjintään tulee puuttua voimakkaammin

Kaikenlaiselle syrjinnälle täytyy olla aidosti nollatoleranssi. Syrjintää on myös epäsuora syrjintä, kuten esteelliset tilat ja palvelut. (SDP)

Fyysisesti vammaisten kohtaama syrjintä on ihmisoikeusloukkaus, johon tulee puuttua aktiivisesti ja johdonmukaisesti. Lainsäädännön ja valvonnan lisäksi tarvitaan konkreettisia toimia esimerkiksi työelämässä, palveluissa ja kaupunkiympäristössä syrjinnän poistamiseksi. Yhdenvertaisuuden toteutuminen ei saa jäädä pelkästään juhlapuheisiin, vaan sen on oltava läpileikkaava periaate kaikessa päätöksenteossa. (Vihreät)

On tutkittu tosiasia, että vammaiset kohtaavat muita useammin syrjintää, vihapuhetta, häirintää, kiusaamista ja jopa väkivaltaa. Vammaisilla naisilla ja tytöillä on 2-10 -kertainen riski joutua lähisuuhdeväkivallan tai seksuaalisen häirinnän uhriksi kuin muilla tytöillä ja naisilla. Esteettömyyden ja saavutettavuuden puutteet ja kohtuullisista mukautuksista kieltäytyminen on myös syrjintää. Olisi tärkeää kouluttaa kuntien ja hyvinvointialueiden työntekijöitä, virkamiehiä ja päättäjiä YK:n vammaissopimuksesta ja vammaisten kohtaamasta syrjinnästä (eli ableismista). Koulutukset tulisi suunnitella yhdessä kokemusasiantuntijoiden, vammaisjärjestöjen ja vammaisneuvostojen kanssa. (Vasemmistoliitto)

Syrjintä on vakava ihmisoikeusongelma, ja siihen on puututtava määrätietoisesti. Lainsäädäntö yksin ei riitä, vaan tarvitaan asenne- ja rakenteellisia muutoksia, jotta vammaiset ihmiset voivat elää yhdenvertaisesti ilman syrjinnän pelkoa. (RKP)

Vammaispalvelut eivät tällä hetkellä toimi riittävän hyvin

Marinin hallitus säätöi vammaispalvelulain, joka toi merkittäviä parannuksia vammaispalveluihin. Orpon hallituksen lain soveltamisalaan tekemät muutokset aiheuttavat tällä hetkellä ongelmia. Osa hyvinvointialueiden soveltamisohjeista ei ole ollut lain tarkoituksen mukaisia ja vammaispalveluista pyritään uuden soveltamisalan kannustamina hakemaan säästöjä, mikä ei ole hyväksyttävää. (SDP)

Vihreät tunnistaa vammaispalveluiden nykyiset ongelmat ja pitää niiden parantamista keskeisenä tavoitteena. Vammaispalveluiden puutteet näkyvät erityisesti palveluiden saatavuudessa, laadussa ja yhdenvertaisessa toteutumisessa eri hyvinvointialueilla. Vammaispalvelut eivät saa jäädä talousarvioiden tai hallinnollisten ongelmien varjoon. Ongelmat eivät ratkea pelkästään lainsäädännöllä, vaan tarvitaan riittäviä resursseja, toimivaa valvontaa ja vammaisten ihmisten omien kokemusten ja tarpeiden kuulemista päätöksenteossa. (Vihreät)

Hyvinvointialueiden välillä on suuret erot siinä, kuinka hyvin vammaispalvelut toimivat. Suuri haaste on se, että sosiaalityöntekijöitä on liian vähän. Hyvinvointialueille tulisikin palkata lisää

sosiaalityöntekijöitä sekä ohjata muutenkin lisää resursseja vammaispalveluihin. Hyvinvointialueiden tulisi hakea valtiolta lisärahoitusta sekä lisääntymistä kattamiseen. Olisi tärkeää, että vammaispalveluita koskevat soveltamisohjeet ovat lain kanssa yhdenmukaisia. On tärkeää, että vammaispalveluita koskevat päätökset tehdään asiakkaan etu edellä. Vammaisuus ei pääty 66-vuotiaana. Myös lapsella, nuorella tai ikäihmisellä tulee tarvittaessa olla oikeus vammaispalveluihin. On huolehdittava hyvinvointialueilla siitä, etteivät vammaisten oikeudet heikkene uuden vammaispalvelulain ansiosta. (Vasemmistoliitto)

Monilla hyvinvointialueilla vammaispalvelujen toteutumisessa on merkittäviä haasteita, kuten viivästyksiä palvelupäätöksissä ja resurssipulaa. Palvelujen yhdenvertaisuus on varmistettava kaikille riippumatta asuinpaikasta. (RKP)

Kuntien työllisyyspalveluiden resursseja on suunnattava erityisesti fyysisesti vammaisten henkilöiden työllistymisen tukemiseksi

Vammaisten henkilöiden oikeus työhön toteutuu Suomessa edelleen liian heikosti. Meidän tavoitteemme on, että jokainen pystyy työllistymään kykyjensä mukaisesti. Työllisyyspalveluita on kehitettävä tukemaan sekä nopeaa työllistymistä että ihmisten yksilöllisiä tarpeita, joissa huomioidaan esimerkiksi vammaisten henkilöiden, osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien tarpeet. (SDP)

Työllisyyspalveluiden on oltava saavutettavia ja yksilöllisiä. Fyysisesti vammaisten henkilöiden kohdalla tämä tarkoittaa esimerkiksi esteettömiä työpaikkoja, joustavia työjärjestelyitä ja riittävää tukea työpaikoilla. Työllisyyspalvelujen siirtyminen kunnille kuluvaan vuonna korostaa kuntien tärkeää roolia fyysisesti vammaisten työllistämiseksi. Siirto tarjoaa mahdollisuuden suunnata resursseja juuri niille ryhmille, jotka kohtaavat suuria haasteita työmarkkinoilla. Vammaisten henkilöiden parempi työllistyminen ei ole vain heidän oikeuksiensa toteuttamista, vaan myös koko yhteiskunnan etu. Monimuotoiset työpaikat lisäävät luovuutta, innovaatioita ja työyhteisöjen hyvinvointia. (Vihreät)

On tutkittu, että noin 15-20 prosenttia työikäisistä vammaisista käy töissä. Kuitenkin paljon useampi vammaisista kykenisi ja haluaisi käydä töissä. Monet vammaisista ovat työttömiä työnhakijoita. Kuntien on panostettava osatyökykyisten ja vammaisten ihmisten työllistämiseen. Kunnissa ja hyvinvointialueilla on kokeiltava vammaiskiintiötä. Kuntien ja hyvinvointialueiden on työllistettävä vammaisia ihmisiä itse. Julkisten toimijoiden on tuettava vammaisia työllistäviä tahoja ja tiedotettava työnantajille mahdollisuuksista saada tukea ja apua vammaisten työllistämiseen. On vaikutettava työnantajien asenteisiin ja ennakkoluuloihin sekä kehitettävä työpaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta. Yhteiskunnan pitäisi tukea työpaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta parantavia toimia. (Vasemmistoliitto)

Työllisyys on keskeinen osa itsenäistä elämää, ja vammaisten ihmisten työllistymisen esteitä on purettava. Kuntien työllisyyspalveluiden on tarjottava kohdennettuja tukimuotoja ja esteettömiä työpaikkoja, jotta vammaiset henkilöt voivat osallistua työelämään yhdenvertaisesti. (RKP)

Vanhus- ja vammaisneuvostoja ei pidä yhdistää

Vaikka vanhus- ja vammaisneuvostoilla voi olla myös yhteneväisiä tavoitteita, ne edustavat eri ryhmiä. Vammaisia ihmisiä on kaikenikäisissä ja heitä koskettavat mm. opiskeluun ja työhön liittyvät kysymykset, jotka eivät tavallisesti kosketa ikäihmisiä. Neuvostojen yhdistäminen voi johtaa siihen, että vammaisten asioista päätetään ilman vammaisyhteisön aitoa osallisuutta, mikä on vastoin YK:n vammaissopimusta. Molempia neuvostoja tarvitaan aktiiviseksi ja tiiviiksi osaksi päätöksentekoa. (SDP)

Vanhus- ja vammaisneuvostoilla on eri kohderyhmät ja eri tarpeisin perustuvat toimintatavat. Vaikka molemmat ryhmät kohtaavat esteettömyys- ja saavutettavuusongelmia, heidän palveluntarpeensa ja oikeudelliset kysymyksensä eroavat merkittävästi toisistaan. Näiden asioiden niputtaminen yhteen johtaisi siihen, että joko vanhusten tai vammaisten erityistarpeet jäivät vähemmälle huomiolle päätöksenteossa. Jokaisella ryhmällä on oikeus saada äänensä kuuluviin ja vaikuttaa omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon. (Vihreät)

Kunnissa ja hyvinvointialueilla toimivia vanhus- ja vammaisneuvostoja ei pidä missään nimessä yhdistää yhdeksi neuvostoksi. Pikemminkin on parannettava vammais- ja vanhusneuvostojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnissa ja hyvinvointialueilla. Vammaisten asiat jäisivät syrjään yhdistetyssä neuvostossa. Vammaisia on kaikenikäisiä, kun taas vanhusneuvostoissa toimii ikäihmisiä. Vanhus- ja vammaisneuvostoja kiinnostavat siis erilaiset asiat. Neuvostojen yhdistäminen ei olisi vanhusten eikä vammaisten etu. (Vasemmistoliitto)

Vanhus- ja vammaispalvelut liittyvät eri elämänvaiheisiin ja tarpeisiin. Erilliset neuvostot mahdollistavat tarkemman asiantuntemuksen ja vaikuttamisen, ja niiden yhdistäminen voisi johtaa vammaisten henkilöiden erityistarpeiden heikompaan huomioimiseen. (RKP)

Kuntien ja hyvinvointialueiden valmiussuunnitelmissa tulee huomioida fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten erityistarpeet

SDP:lle on tärkeää, että ketään ei jätetä. Kansainvälisesti vammaiset ihmiset ovat edelleen kriiseissä heikommassa asemassa ja Suomessa täytyy pitää ennakoivasti huolta siitä, että meillä niin ei voi koskaan käydä. (SDP)

Turvallisuus kuuluu kaikille. Hyvinvointialueiden ja kuntien on vastattava asukkaidensa turvallisuudesta ja varautumisesta erialaisiin kriisitilanteisiin. Fyysisesti vammaiset ja toimintaesteiset ihmiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa esimerkiksi luonnonkatastrofien tai terveyskriisien aikana, ja heidän tarpeensa on huomioitava suunnittelussa. (Vihreät)

Kaiken kaikkiaan kuntien ja hyvinvointialueiden palveluissa, sisältäen valmiussuunnitelmat ja pelastustoimi, pitää huomioida vammaiset ihmiset. (Vasemmistoliitto)

Poikkeusoloissa ja hätätilanteissa vammaiset henkilöt voivat kohdata suuria esteitä evakuoinnissa, tiedonsaannissa ja palveluiden saatavuudessa. Kuntien ja hyvinvointialueiden on huolehdittava, että kaikki turvallisuussuunnitelmat ottavat huomioon vammaisten ihmisten tarpeet. (RKP)

Terveisiä Invalidiliitolle

Kiitos, että kysytte puolueilta mielipidettä ja sitoumusta tärkeisiin asioihin! (SDP)

Kiitos Invalidiliitolle arvokkaasta työstänne vammaisten ihmisten oikeuksien edistämiseksi ja yhdenvertaisuuden puolustamiseksi. (Vihreät)

Teette todella tärkeää työtä. Vasemmistoliitto yhtyy Invalidiliiton kunta- ja aluevaalitavoitteisiin. Olette ottaneet esille tärkeitä asioita. Meillä on Invalidiliiton jäseniä ehdokkaissakin ja vammaisten asiat ovat vasemmistoliitolle tärkeitä. Vuodesta 2017 meillä on toiminut vammaispoliittinen työryhmä. Lisäksi meillä toimii vapaamuotoinen Vasemmiston vammaisverkosto, missä on lähes 300 jäsentä. (Vasemmistoliitto)

Kiitämme Invalidiliittoa tärkeästä työstä yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden edistämässä. Haluamme rakentaa yhteiskuntaa, jossa kaikilla on mahdollisuus osallistua täysimääräisesti esteettömään elinympäristöön, laadukkaisiin palveluihin ja yhdenvertaisiin oikeuksiin. (RKP)